

Van stofjassen tot kookschorten Centraal in een nieuwe woonwijk

Fabrikant Jan Jongerius (1888-1941), ook bekend als Jan Ford, was een zeer succesvol ondernemer en zijn omgeving mocht dat ook weten. In 1938 was zijn voor die tijd opmerkelijke villa gereed, naar men aanneemt door Jongerius zelf gebouwd. Sinds de zomer van 2010 wordt deze villa, een rijksmonument, gerestaureerd.

Als hovenier woonde Jan Jongerius (1888-1941) in een eenvoudige woning. Maar het ging de ondernemer voor de wind en een villa met kantoor paste beter bij zijn Fordimperium: grandeur aan het Utrechtse Merwedekanaal. Ruim vijfenzeventig jaar later is de restauratie van deze villa tot ver over de Utrechtse provinciegrenzen bekend. Vanaf de lente van 2013 zal de villa als evenementen- en vergaderlocatie opengesteld worden. Ook als hovenier heeft Jongerius zijn sporen nagelaten en momenteel worden door de Vrienden van de Stichting Jongerius fondsen geworven voor de restauratie van de tuin en het voormalig kantoor. Als eerste voltooid Jongerius in 1936 een kantoorgebouw. Men betrok het nieuwe kantoor zonder enig ceremonieel, hoewel het tijdschrift Ford Wereld destijds met spijt schreef dat 'de uitbreiding van de zaak een feeststemming wettigde'. Het

ziet ernaar uit dat het feestje er alsnog gaat komen.

De aanhouder wint

Willem ter Steege, directeur van de Stichting Vrienden van het Jongeriuscomplex, is nauwelijks te stuiten als hij over het project praat. 'Wij zijn er natuurlijk ook al een hele tijd mee bezig. In 1999 was de eerste aanvraag voor de status van rijksmonument voor het hele complex: de villa, de tuin én het kantoor. In 2001 werd alleen de villa tot rijksmonument verklaard en het kantoor werd in het rapport zelfs afgedaan als 'een loods'. Maar als Vrienden hebben wij het er niet bij laten zitten en we lieten ons in 2006 ook niet van de wijs brengen toen de overheid een nieuwe aanvraag niet meer in behandeling nam. We hebben toen gevraagd om een reparatie van de oorspronkelijke aanvraag, want we vonden natuur-

lijk wel dat een en ander destijds onjuist beoordeeld was. In september 2011 kwam het bericht: het totale complex wordt Rijksmonument. Een unieke gebeurtenis, die herziening van de oude aanvraag!' aldus Ter Steege met nauwelijks verholten trots. De aanhouder heeft gewonnen!

V8

Uitermate lovend is in 1936 het tijdschrift Ford Wereld over het nieuwe kantoor. Het uiterlijk wordt 'zeer goed verzorgd' genoemd, er is een inrit, maar ook een uitrit en 'voor het kantoorgebouw is parkeergelegenheid voor bezoekers en de middeningang is van een luifel voorzien, zoodat men, ook bij stroomenden regen, droog binnenkomt.'

Inwendig is het kantoor in vier ruimten verdeeld: twee showrooms en twee kantoren, annex vergaderzaal. Ford Wereld:

1. Kantoor by night 1938 (Foto Utrechts Archief ibv Stichting Vrienden van het Jongeriuscomplex) 2. Het kantoor in 1938 (id.)
3. Enkele panelen van het glas-in-loodraam met o.a. De Bastiaanshof, waar Jongerius begon, een van zijn garages en het kantoor. Foto's afkomstig uit het archief van de Stichting Vrienden van het Jongeriuscomplex.

“s Morgens worden hier de vertegenwoordigers uitgezonden en des avonds vereenigt Jan hier zoo nu en dan zijn personeel om rond de vergadertafel de feiten van den dag te bespreken.’ En dan zit de baas op een speciale vergaderstoel met daarin een V8 gebeiteld. Ford introduceerde in 1933 de V8-motor. Deze V8 zien we ook terug op de beide lichttorens op het kantoor en in de vier lichtmasten. Wanneer Jongerius in 1939 vijfentwintig jaar getrouwd is en ook zijn bedrijf vijfentwintig jaar bestaat, krijgt hij van zijn personeel ‘en eenige vrienden’ een glas-in-loodpaneel aangeboden (6,5 x 4,5 m) van de hand van glazenier Willem Mengelberg. Het moet boven de trap naar de kantoren een verpletterende indruk gemaakt hebben. Zestig panelen geven een beeld van zijn bedrijf, maar ook van handel en transport in verschillende landen en tijden.

Een nieuwe bestemming

In de loop van 2013 zullen de villa en de tuin helemaal klaar zijn. Gerestaureerd in de geest van Jan Jongerius voor een nieuwe toekomst met een keur aan culinaire, culturele en commerciële functies. Willem ter Steege: ‘Nu Defensie het terrein dit jaar gaat verlaten, kunnen de plannen rondom de nieuwe woonwijk meer vorm krijgen. Villa Jongerius is straks niet meer omgeven door fabriekshallen, maar staat centraal in een nieuwe woonwijk. Op de tekeningen kun je zien dat het Jongeriuscomplex vanuit stedenbouwkundig oogpunt bepalend is geweest, de villa is het uitgangspunt. Straks is het een bijzondere Utrechtse locatie voor liefhebbers van cultuur en gezond, lekker eten en drinken.’ Er zijn inmiddels plannen genoeg: in april 2013 viert Utrecht ‘De Vrede van Utrecht’ o.a. met een groots publieksevenement op het

Merwedekanaal en dat is bij Villa Jongerius voor de deur. Een voorproefje van de levendigheid en de aantrekkingskracht van het Jongeriuscomplex voor de toekomst.

Evenementenlocatie

Want de volgende stap is het gebruik van het kantoor, de Jongeriusfabriek, als evenementenlocatie, in nauwe samenwerking met de gemeente en de provincie. De stichting denkt aan een diversiteit van vier functies in de vier verschillende kantoorruimten. De Jongeriusfabriek wordt een platform voor Utrechtse ondernemers. Jan Jongerius, de hovenier, zal de komst van een markt met streekproducten uit het Utrechtse toejuichen. Daarnaast is er een gelegenheid voor workshops, waaraan de verschillende culturen kunnen deelnemen. Op de bovenverdieping komen expositie- en theatteruimten, maar er is ook plaats voor andere evenementen. Een tentoonstelling met het thema ‘vrede’ in het Jaar van de Vrede van Utrecht zou een mooi begin zijn. Theater, film en muziek is voorbehouden aan de ruimte waar Jan Jongerius ooit de showroom had van zijn omvangrijke Fordbedrijf. Zo zou in de aanloop naar de strijd om de Culturele Hoofdstad van Europa het Utrechtse Jongeriuscomplex een belangrijke rol kunnen gaan spelen. En komt er tachtig jaar later toch nog een feestje voor het nieuwe kantoor! ■

